

Kulin-megemlékezés Nagyszalontán

Kicsit szégyellem magam emiatt, de én ezt megelőzően még sosem jártam Romániában. Ez év április 25-én végre ennek az áldatlan állapotnak is vége szakadt, hiszen megívást kaptunk a Kulin György halálának 20. évfordulója alkalmából Nagyszalontán rendezett emlékülésre. Kis csapatunk már előző nap útra kelt, hogy Gyulán riportot készíthessünk Márki-Zay Lajossal, a gyulai csillagászati élet fáradhatatlan, hatvanon túl is rendkívül energikus motorjával. Míg Mizser Attila és Pete Gábor a felvételeket és a riportot készítette (Hobbink: a csillagos ég!), én a Gyulai Csillagvizsgáló szép természeti környezetében gyönyörködtem. Az esti vacsora alatt arról is meggyőződhattünk, hogy Gyula igencsak szép kisváros, rendezett terei és utcái, az Élővíz-csatorna fűzfás partjai nagyon kellemes benyomást keltenek. Egy békéscsabai alvás után másnap indul-

tunk tovább Nagyszalontára, egyesületünk alapítójának szülővárosába.

Mínt hogy még sosem jártam a délkeleti határon túl, csak a hírekből hallhattam, hogy Romániában dübörög a gazdaság, lassan már minket is lehagynak. A személyi igazolványos határátlépés után sajnos én csak egy dübörgéssel találkoztam, autónk adott dübörgő hangot a meglehetősen rossz minőségű úton. Persze húsz éve még senki sem gondolta volna, hogy a nagyszalontai református templom tornya óránként eljátssza a Kossuth-nótát, aminek többször is fültanúi voltunk.

A megemlékezésre a Magyar Házban került sor, majd Kulin György mellszobrának megkoszorúzása volt a programban. C. Patócs Júlia, az Arany János Művelődési Egyesület elnöke köszöntője után Aktualitások a Csillagászat Nemzetközi Évében

Rokonok, barátok és tisztelők Kulin György nagyszalontai mellszobránál

Ponori Thewrewk Aurél és Márki-Zay Lajos

címmel Csukás Mátyás nagyszalontai amatőr csillagász tartott összefoglalót a csillagászat legújabb eredményeiről. Ezt követte Sárneckzy Krisztián előadása a Naprendszer parányainak kutatásáról, összehasonlítva a második világháború előtti lehetőségeket a maiakkal. Valójában a két korszak össze nem hasonlítható, ma huszad annyi munka is elég egy kisbolygó felfedezéséhez, mint ami a 30-as években volt szükséges. Kulin György észlelői teljesítményét is ennek fényében kell értékelnünk. Az előadói blokk zárásaként Mizser Attila beszélt Kulin György örökségéről, mellyel csak egyetlen dolgunk lehet. Megőrizni, és lehetőség szerint az új kor igényeihez formálni, és persze mindenképpen továbbadni.

Ezt követően a népes közönség, családtagok, régi barátok és tisztelők kivonultak a református templom melletti szoborkertbe, ahol megkoszorúztuk Kulin György mellszobrát. A család nevében Kulin Eszter, az MCSE nevében Mizser Attila és e sorok írója helyezte el az emlékezés virágait. Ezután rövid sétára indultunk, hiszen a város négy leghíresebb szülőházai egymás közelében található. Szép kört megtéve a városban meglátogattuk Zilahy Lajos író, Sinka István költő, Arany János költő és Kulin György csillagász emléktábláját. A

Kulin-házon olvashattuk a magyar amatőrök adományaiból 1991-ben elhelyezett emléktáblát, és örömmel láttuk, hogy a homlokzatot szépen felújította az önkormányzat. A legtöbb házat, emléktáblát a lehetőségekhez képest ápolják, gondozzák, ám Arany János szülőházánál egészen döbbenetes dolgot tapasztaltunk. Talán ez a legelhanyagoltabb emlékhely mind közül, a házból pedig a lakodalmas rock legdurvább fajtája, technóba oltott „népzene” szólt. De nem csak úgy halkan, hanem bömbölve, beharsogva az egész utcát. Arany János szülőházánál!

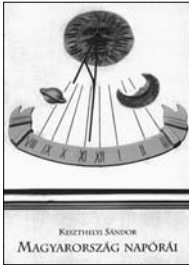

Gyülekeznek az érdeklődők a nagyszalontai Magyar Házban

Sokkal kellemesebb volt rövid vendégeskedésünk Csukás Mátyásnál és kedves családjánál. Megnézhettük azt a nevezetes észlelőteraszt, ahol a változó- és üstökös-észlelések sokasága készül. Innen már hazafelé vezetett utunk, de nem állhattuk meg, hogy ne sétáljunk egyet ismét Gyula virágos utcáin, aztán valahogy egy cukrászda teraszán találtuk magunkat. Egy idő után azon kaptuk magunkat, hogy a mellettünk lévő asztalnál feltűnően vidám lányok, asszonyok gyülekeznek. Itt leánybúcsú lesz, mondtam magamban. S lőn, hamarosan feltűnt a menyasszony. De nem ám fátyolban, hanem kendőben, kötényben, karján kosárka, benne pedig petrezselyem. Mi lehattunk a szerencsés elsők, akiket kiválasztott, hogy eladja portékáját, mi pedig úriemberek lévén bőven vásároltunk a finom zöldségből, amely beillatozta utunk hátralévő részét.

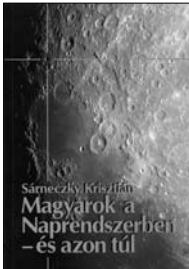
Sárneckzy Krisztián

Kiadványainkból

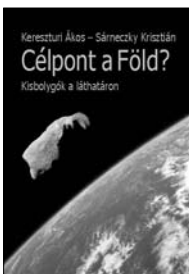
A rögzített napórák hazai gyűjtését 1978-ban kezdtük. Az adatgyűjtésben segítő amatőr csillagászok megnézték megyéjük, városuk napóráit, és rajzolták, fényképezték, mérték adataikat. A gyűjtőmunka eredményeként sikerült összeállítani hazánk napóráinak katalógusát. Az országban található napórákat megyénként (19 megye és Budapest) csoportosítottuk, betűrendben felsorolva azokat. Az egyes napórák legfontosabb adatai segítik azokat, akik személyesen is szeretnék felkeresni hazánk rögzített napóráit (a napóra helye, típusa, állapota, a napórákészítő neve stb.). A kötet az érdekesebb, látványosabb napórákról fényképeket is közöl.

Ára 600 Ft (tagoknak 500 Ft)

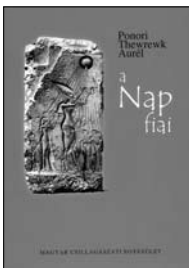
Ebben a könyvben azokról a magyarokról esik szó, akiknek legalább a neve felkerült az égre akár új égitestek felfedezőjeként, akár úgy, hogy a hálás utókor vagy a hálás kortársak egy-egy égitestet, bolygóformációt elneveztek róluk. Előadások, távcsöves bemutatások vissza-visszatérő témája az, hogy milyen módon lehet elnevezni égitesteket személyekről, kinek van erre joga, felhatalmazása – egyáltalán miként működik a csillagászatban az égitest-elnevezések bonyolult rendszere. A kötet nagyobbik felében a magyar vonatkozású kisbolygók történetét olvashatjuk, majd az üstökösök, szupernóvák, kráter-elnevezések kerülnek sorra. Hogy melyik kráter került a borítón látható célkeresztbe, azt olvasóinknak kell kinyomozniuk.

Ára 1600 Ft (tagoknak 1500 Ft)

Első alkalommal 1937-ben került földszúroló kisbolygó az újságok címlapjára: a Hermes akkor 730 ezer km-re közelítette meg bolygónkat. Ezt követte az Icarus 1968-as, majd az Eros 1975-ös közelítése, 1989-ben pedig az Asclepius kisbolygó felfedezése adott alkalmat egy kis réműldözésre. Az egyre hatékonyabb kisbolygó-kutató programoknak köszönhetően az ismert földszúrolók jelentősen megszáporodtak az utóbbi két évtizedben, gyakorta újabb municiót adva a szenzációt kereső médiának. A Célpont a Föld? c. kötet a kisbolygók megismerésének történetét, kutatásuk módszereit mutatja be, és természetesen igyekszik reális képet adni a bolygónkat fenyegető kisbolygóveszezléről.

Ára 1801 Ft (tagoknak 800 Ft)

Az ismert csillagász és kronológus ebben a művében az egykor istennek vélt Nap színes mítoszaiából mutat be néhányat uralkodóikat a Nap fiának tartó régi népek alkotásai közül. A könyvben sorra kerülnek a Mezopotámiában, Egyiptomban, Görögországban, a közép- és dél-amerikai indián, majd a közel-keleti kultúrák bölcsőjében született, Nappal kapcsolatos mítoszok és szertartások. Közben sok vonzó vagy taszító, vallási és világi szokást ismerhet meg az olvasó. Megtudhatja például, hogy miért oroszlánfejű sok vízköpő, miért láthatók Michelangelo Mózes szobrán szarvak, miért tépték ki az aztékok az áldozataik eleven szívét – és miért igyekeztek az Újszövetség szerzői szoros kapcsolatba hozni Jézust korának kedvelt napisteneivel. Ára 1000 Ft (tagoknak 900 Ft)

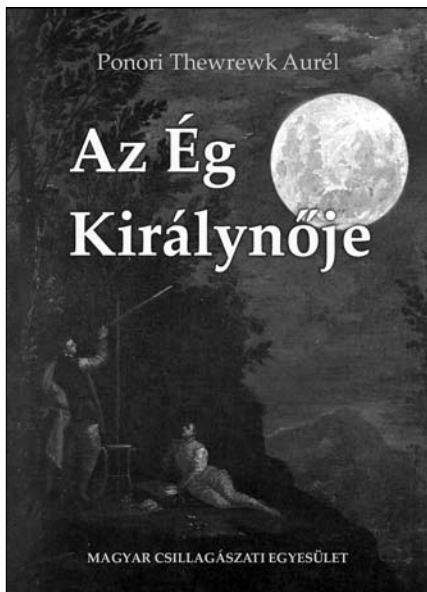
Kiadványaink megvásárolhatók személyesen a Polaris Csillagvizsgálóban, ill. megrendelhetők az MCSE postacímére (1461 Bp., Pf., 219.) küldött rózsaszín postautalványon, a hátoldalon a rendelt tételek megnevezésével.

Az Ég királynője

A Hunyadi Jánostól 1447-ben nemességet szerző család története évszázadokon át ível, olyan kiváló személyiségekkel ajándékozva meg az országot, mint Ponori Thewrewk József író–nyelvváltó, Emil filológus–műfordító, Árpád tanár, István író–újságíró vagy Aurél orvos–antropológus. Unokájának, a csillagász Ponori Thewrewk Aurélnak életpályája majd’ a teljes XX. századot felöleli, energikus hozzáállása az új évezredben is a változatlan, életének 89. esztendejében járva fiatalokat megszügyenítő.

Csillagász pályáját az 1940-es évek elején a Pázmány Péter Tudományegyetem Csillagászati Intézetében kezdte, hogy ugyan ezen intézményben, a mai ELTE Csillagászati Tanszékén csillagásztörténetet oktasson egészen az 1990-es évek végéig. Ismeretterjesztőként ott volt az első Magyar Csillagászati Egyesület 1946-os születésénél, és a szervezetnek 2009-ben is örökös tiszteletbeli elnöke. Az Uránia Csillagvizsgáló és a Budapesti Planetárium nyugalmazott igazgatója. Szakíróként több száz cikk és tucatnyi könyv szerzője. A Szentírásban említett csillagászati vonatkozások kutatója, kronológusként történelmi események időpontjának meghatározója, a naptári rendszerek alapos ismerője.

Legújabb műve a 2007-es A Nap Fiai című kötet folytatása. Amíg az a Nappal kapcsolatos mítoszok világába tett a csillagászat mellett a kultúrtörténet és néprajz területeit is érintő utazást, addig az úgyszintén az MCSE kiadásában napvilágot látott Az Ég Királynője a Holddal kapcsolatos több évszázados tudásanyagba enged betekintést. A régi kolléga és jó barát, Guman István csillagász által lektorált kötet a Holdnak, mint égtestnek a bemutatásával indul, valamint foglalkozik a nap- és holdfogyatkozások asztronómiai hátterével. Földünk hűsége kísérőjének bolygónkra, valamint az egyes élőlényekre gyakorolt valós, valamint az áltudományokban gyakran felbukkanó vélt hatásait is sorba veszi. Olvashatunk arról, hogy a Holdnak mely naptári rendszereknél jut fontos szerep, illetve betekintést nyerhetünk az égtesttel kapcsolatos mondák és mesék világába. A

szerző számtalan vallási, bibliai vonatkozást is csokorba szed. A 172 oldalas mű a magyar elnevezésű holdkráterek listájával, valamint az űrkorszakban a Hold meghódítása során elért eredményekkel lesz teljes.

A kötet bemutatójára dugig megtelt a Hess András tér egyik belső udvarán rejtőzködő Lítea könyvesbolt. A könyv mondanivalójában történő elmélyülést, az átélést Hirtling István Jászai-díjas színművész által felolvasott részletek tették teljessé, a tartalmi elemekbe, illetve a Holddal kapcsolatos alapvető csillagászati ismeretekbe a szerző engedett betekintést. A program végén a dedikációk sem maradtak el. A folytatás pedig biztosan következik, hiszen már készül az ezúttal a Vénusszal összefüggő csillagászati és kultúrtörténeti vonatkozások elemzését rejtő legújabb kötet.

Rezsabek Nándor

A kiadvány megvásárolható személyesen a Polaris Csillagvizsgálóban, illetve megrendelhető a Magyar Csillagászati Egyesülettől. Ára 1500 Ft.

2nd International Symposium on Dark-sky Parks & 2nd Dark-sky Camp

Lastovo island, Nature park, Croatia 14-19. September 2009

Why to come?

- Quality lectures of international experts
- Night observations in one of the darkest spots in Europe (stars of up to 7th magnitude can be seen!)

- Beautiful setting of a Nature park

- Low prices

Topics:

- Light pollution as a threat to astronomy as a science and a hobby, nature and environment

- Night sky and nocturnal nature as a natural and cultural value

- Why and how to act on light pollution

- The role of protected areas in reducing light pollution

- Tourism opportunities in night-sky

Društvo Temno nebo Slovenije, Dark-sky Slovenia, Initiative for an International Association of Dark-sky Parks, Teslova 30, 1000 Ljubljana, Slovenia

darksky@tp-lj.si, <http://www.temnonebo.org>, <http://www.darkskeyparks.org/>

Tel. +386 14776653, Skype: darksky2007

2009. augusztus 25–30. Ötödik erdélyi csillagásztábor, Zeteváralja

A tábor az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság támogatásával, valamint az Univerzum Csillagászati Egyesület segítségével kerül megszervezésre. A tábor helyszíne Zeteváralja, Hétvezér panzió és camping (<http://hetvezer.ro>). Táborunkat ajánljuk a középiskolás korosztálynak, egyetemistáknak, amatőr csillagászoknak, érdeklődőknek.

A tábor célkitűzései:

- a csillagászat iránti érdeklődés felkeltése diákok, egyetemisták, körében;
- a csillagászati ismeretek bővítése;
- az erdélyi és külföldi amatőr csillagászok találkozási lehetőségeinek megteremtése;
- amatőr csillagászok észlelési munkáinak megismerése;

- kapcsolatteremtés és bővítés hazai és külföldi csillagászat iránt érdeklődő személyek és egyesületek között.

Az öt nap során távcsöves és szabadszemes észleléseket végzünk, megismerkedünk a korszerű észlelési módszerekkel, csillagászati műszerekkel, illetve előadásokat hallgathatunk a csillagászat különböző területeiről. A diákoknak csoportos foglalkozásokat, vetélkedőt tartunk. Az előadásokon kívül egyéni képzettségeknek és érdeklődési körnek megfelelően beszélgetünk a csillagászati megfigyelésekről és érdekességekről. Megbeszéljük a korábbi éjszakák során szerzett tapasztalatokat, illetve felkészülünk a következő éjszakai megfigyelésekre.

A tudományos tevékenységeken kívül bejárjuk a Hargita alja legszebb vidékeit. A panzió szolgáltatásai: zárt parkoló, bár, asztalitenisz, kosárlabda, foci, mini úszómedence, szauna, internet.

Részvételi díj (öt nap/fő): panziós/kulcsosházazs elszállásolás és étkezés (reggeli, ebéd, vacsora) 35 000 HUF vagy 500 RON, valamint 14 éven aluliak számára 25 000 HUF vagy 350 RON

Jelentkezési határidő 2009. augusztus 15. A helyek száma korlátozott! További részletek és információk a szende.barabas@gmail.com címen, illetve a +40 740 645 859 telefonszámon kaphatók.

Aquaridák 2009

Idén nyáron is megszervezzük a már sokak által ismert paléi nomád meteoros tábor, július 25. és augusztus 2. között. Az Aquaridák mellett a Capricornidák maximuma is a tábor idejére esik, valamint már jelentkeznek a Perseidák meteorraj felszálló ágának tagjai is.

A tábor a paléi Öreg-hegyen található zártkertek melletti tisztásra várja lakóit.

A tavalyi évhez képest egy-két változást tervezünk a komfortosabb ellátás érdekében. Az eddig használt konyha részt már kinőtte a tábor. Az ételk tárolására egyik ismerősünk pincéje fog szolgálni még közelebb az észlelőréthez. A főzés is itt lesz megold-

va, két darab gáztűzhellyel, amelyen mindenki megfőzheti, melegítheti az ételét. Az étkezést a Jankovics Zoltán által felajánlott katonai sátorban elhelyezett asztalok, sörpadok teszik kényelmessé. Szintén ő ajánlotta fel, hogy minimális költséggel, kb. napi 400 forintért reggelit és ebédet készít azok számára, akik ezt igénylik. További változás, hogy a tusolási lehetőséget áthelyezzük a pincesoron található másik kúthoz, mivel tavaly az eddig használt kútban olyan alacsony volt a vízszint, hogy nem tudtuk a fürdővíz tárolására szolgáló tartályt feltölteni. A táborban a részvétel ingyenes!

Szervezők: MCSE Meteormegfigyelő Szakcsoport és a Süllysápi Amatőrcsillagászat Egyesület. Jelentkezés: e-mail: fodorantal@monor-net.hu, tel.: (30) 442-5624

Announcement of the IAYC 2009

IAYC 2009, August 2nd - August 22nd
45th International Astronomical Youth Camp, Hala Miziowa, Korbielow, Poland

The International Astronomical Youth Camp (IAYC) 2009 will take place in southern Poland, near the small town of Korbielow at Schronisko na Hala Miziowa, a mountain hotel in the Beskid Zywiecki district which is part of the outer Eastern Carpathians. The house is situated close to the 1557 metre high Pilsko mountain being the second highest peak in the region, and to the Slovak border.

The IAYC is an international youth camp with participants from about 20 different countries. As a participant you work for three weeks in one of the 8 working groups - together with other young people - on astronomical projects. The projects vary from night-time observations to theoretical problems, depending on your own interests. The working groups will be led by young scientists from the IAYC team. The IAYC 2009 will offer a wide range of working groups and topics, ranging from ancient astronomy, introduction to astronomy and physics and practical observation groups to computer simulations, CCD photometry

and data reduction; there will be something for everyone from the very beginner to the ambitious student.

Apart from the astronomical program, there are many non-astronomical activities such as group games, sporting events, singing evenings, hiking tours and an excursion. Since it is an international camp, the camp language is English. You should be able and willing to speak English throughout the camp. It is not necessary to speak English fluently.

Anyone from 16 to 24 years old and able to communicate in English may participate in the IAYC 2009. The fee for accommodation, full board and the whole program, including the excursion, will be 570 Euro. For interested persons who are in the situation of not being able to pay the camp fee themselves, a limited number of grants is available.

If you have any questions or wish to be notified when more information becomes available, please contact:

Ana Brajovic, Svetog Save 20/1a, 11000 Beograd, Serbia
tel.: +381 642623182, e-mail: info@iayc.org

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket tagjaink és előfizetőink díjtalanul adhatnak fel, a hirdetéseket a meteor@mcse.hu címen várjuk.

ELADÓ egy alumíniumozást igénylő 105/500-as tükör, megfelelő méretű síktükörrel, 10 ezer Ft-ért. Weintraut József, tel.: (72) 466-045

ELADÓ 1 db HiSYS CCD kamera. KAF401 chip 5x7 mm, 0,01 s expozíció végezhető. 1 db G41 villás mechanika 25 cm SC tubussal stabilan terhelhető, FS2, PULSAR elektronikával vezérelhető Timár András, 06 30 989 3442, andras.timar@t-online.hu

PRECÍZ, egyedi távcsőalkatrészek elkészítését finommechanikai műhely vállalja. Tel.: (30) 470-0302

Légy a Holdon

Negyven évvel az Apollo-11 történelmi űrmissziója után három légy holdutazását tekinthetjük meg a budapesti IMAX-mozi-ban. A mérsékelt szellemes filmcím erre a *légyutazásra* utal. A térhatású rajzfilm eredeti címe Fly Me To The Moon, ami még az előbbinél is szellemesebb szójáték, hiszen benne rejtőzik az örökzöld sláger kezdő sora, mely valószínűleg minden amerikai fülben ott motoszkál. Elsősorban Frank Sinatrahoz köthetjük ezt a számot, de még sokan mások is előadták, manapság ott szerepel a zongorista-énekesnő, Diana Krall repertoárján is. Lehet szeretni és lehet nem szeretni ezt az örökzöldet, én inkább az utóbbi mellett vagyok.

Nem könnyű feladatra vállalkoztak az alkotók, amikor az enyhén szólva sem közkedvelt legyekről készítették filmet. Nem csoda, hogy a rajzfilmbeli legyek nemigen hasonlítanak az igazi legyekre – ha valamennyire is hiteles legyek jelentek volna meg a filmvászonon 6–8 méteres méretben, valószínűleg maguk az alkotók is hamar menekülőre fogják a dolgot. De nem, ezek a legyek egészen másként néznek ki, leginkább talán Mayára, a méhecskére hajaznak, akire tényleg nem lehet rosszat mondani, nagyon rendes, tiszteltudó, gyűjtögető életmódot folytató rovar, nem olyan huligán természetű, mint például a legyek elsöprő többsége. Ezekkel a gülü szemű, jól láthatóan radikálisan génmódosított állggyekkel azonban még a szembeszökő plasztikai műtétek sorozata után sem lehet azonosulni. Talán azért nem, mert minden légségüket elveszítették.

Ha nem ülök a sor közepén, a menekülő üzemmódot választom, így azonban kénytelen voltam végigülni a 80 perces alkotást, mely pontosan 80 perccel volt hosszabb a kelletténél. A különféle korú legyek élete, kezdve a léglárváktól a veterán korú, 41 éves óceánrepülő légyig épp úgy nem tudott lekötni, mint az időnkénti dalbetétek. (Itt jegyzem meg, és nagyon nyomatékosan, hogy Györgyi Anna gyönyörű hangját vétek, mi több: bűn volt a légy mama szinkronizálására pazarolni.) Tekintettel a főszereplőkre,

nem meglepő, hogy akadt néhány kimondottan viszolyogtató pillanat is, melyeket a film elmesélése során sem lenne célszerű részletezni.

A történet lényege az, hogy floridai jófej légyrácok elhatározzák: eljutnak a Holdra az Apollo-11 fedélzetén. Ahogy az ilyenkor floridai jófej légyrácékna l lenni szokott, a küldetés (space mission) természetesen sikerül, a légykolónia a film végén felvonulással ünnepli a nagy eseményt: *amerikai* legyek jártak a Holdon! A rovarok kizárólag amerikai származásuknak köszönhetik, hogy Armstrongék nem csapják agyon őket a hazaúton. *Statisztaként* ugyanis a három űrhajós is szerepel a filmben, de teljesítményük (mármint a történelem első Holdra szállása) természetesen elhalványul a hős kislegyek kreatív és folyamatosan idegesítő jelenléte mellett. A filmben természetesen szerepelnek Gonosz Szovjet Legyek is, melyek minden eszközzel meg akarják akadályozni a Rokonszenves Amerikai Legyek és hű barátaik, az emberek Hold-expedícióját, természetesen sikertelenül. A szovjet legyeket az alkotók hihetetlenül gonoszaknak és züllötteknek akarják láttatni, ezért aztán úgy néznek ki, mint szalonspicces, korcsolyázni tanuló szarvasbogarok, és ennek folyamányaként épp ők a filmpoz legrokonszenvesebb szereplői. Egészen addig, míg a KGB-s legyek végül az amerikai életformát választják.

A rajzfilm végén teljesen indokolatlanul megjelenik Buzz Aldrin (nem a rajzolt, hanem az igazi), és elmagyarázza, hogy a valóságban természetesen nem utaztak legyek a Holdra, ez az egész kitalált történet, aludjatok szépen gyerekek. Azt azonban már nem teszi hozzá, hogy amit láttunk, az egy szórakoztató rajzfilm volt, pedig nagyban elősegítené a látottak értelmezését.

A szigorú filmkritikusban mindenesetre a belga (!) gyártású Légy a Holdon című térhatású rajzfilm megtekintése után tovább nőtt a kétség afelől, hogy az USA belátható időn belül képes lesz ismét embereket küldeni a Holdra.

Mzs